L XIII 29573/P

DISSERTATIONE SOLLEMNI MEDICA OBSERVATIONES QVASDAM AD CICVTAE, MERCVRII SVBLIMATI, ET PHOSPHORI VSVM INTERNVM PERTINENTES,

DIVINIS AVSPICIIS,
ORDINISQVE MEDICI CONSENSV,
PRAESIDE
VIRO EXCELLENTISSIMO, EXPERIENTISSIMO,
DOCTISSIMOQVE

PETRO IMMANVELE HARTMANNO,

PHILOSOPHIAE ET MEDICINAE DOCTORE, MEDICINAE THEORETICAE, CHEMIAE, ET MATERIAE MEDICAE PROFESSORE PVBLICO ORDINARIO, ACADEMIARVMQVE CAESAREAE NATVRAE CVRIOSORVM, ET ELECTORALIS MOGVNTINO-ERFVRTENSIS SCIENTIARVM VTILIVM, NEC NON SOCIETATIS DVCALIS TEVTONICAE HELMSTADIENSIS SODALE.

D. XXVI. SEPTEMBRIS, A. R. S. cIↄIↄCCLXIII
PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE MEDICIS HONORIBVS OBTINENDIS
IN IVLEO MAGNO
PVBLICAE DISCEPTATIONI EXHIBET
AVCTOR

GEORGIVS HENRICVS HVDEMANN,
HENNSTADIO-DITHMARSVS.

HELMSTADII
E TYPOGRAPHEO VIDVAE SCHNORRIANAE, ACAD. TYPOGR.

[illegible] LIBRARY [illegible]

VIRO

EXCELLENTISSIMO CONSVLTISSIMOQVE,

LVDOVICO FRIDERICO HVDEMANNO,

IVRIS VTRIVSQVE DOCTORI

ET SOCIETATVM REGIARVM TEVTONICARVM

LIPSIENSIS, GOETTINGENSIS ATQVE

GRYPHISWALDENSIS

SODALI,

PARENTI SVO BENIGNISSIMO

INDVLGENTISSIMOQVE,

IN

PIETATIS GRATISSIMIQVE ANIMI

TESSERAM,

OB

INNVMERA BENEFICIA

ATQVE

IMMORTALIA IN SE MERITA,

QVIBVS

AETERNVM SE DEVINCTVM DECLARAT,

SPECIMEN HOC ACADEMICVM

SACRVM ESSE VVLT

FILIVS OBSEQVENTISSIMVS.

OBSERVATIONVM QVARVNDAM
AD
CICVTAE, MERCVRII SVBLIMATI, ET PHOSPHORI
VSVM INTERNVM PERTINENTIVM FASCICVLVS.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Vetus iam latiniſſimi inter medicos ſcriptoris, CORNELII CELSI, a) eſt monitum: *A certis et exploratis petendum eſſe praeſidium; id eſt, his, quae experientia in ipſis curationibus* *docu-*

a) In *Praefatione Libr. I.* pag. 8. editionis Lugduno-Batauae recentiſſimae.

docuerit, ſicut in ceteris omnibus artibus. Verum enim vero, vt eſt hominum ingenium ſaepenumero ſocordia atque incultu torpidum, medicorum plurimi auream hanc regulam neglexerunt, aut in contrariam acceperunt partem, et dum quotidiana tantummodo communique peruulgata vſu ſectati ſunt, ſelectiora reliqua et vel hoc nomine infrequentiora obſoleſcere et deleri fere obliuione ſiuerunt, quamuis ad ſanitatem haud mediocriter conferrent. Periiſſe ſic conſtat plurimas veterum medicorum artes: adeo, vt, verbi cauſſa, medicinae gymnaſticae, elleboriſmorum, ſcarificationis ocularíae, plurimorumque remediorum efficaciſſimorum, quorum apud antiquos medicos magna erat celebritas, hodie vix audiatur nomen. Ea vero noſtrorum temporum eſt felicitas, vt ſint paſſim inter artis ſalutaris cultores, qui non ſolum ea, quorum frequens atque commendatus apud veteres fuit in medicina vſus, in lucem frequentationemque reuocarunt, verum etiam alia nondum cognita atrociſſimiſque morbis depellendis idonea remedia ſolerti curioſaque indagatione in vſum protraxerunt, et creberrima experientia, ad CELSI monitum, per felices innumerabilium curationum

euen-

euentus certiſſima atque exploratiſſima effecerunt. Hoſpitem plane in re medica eſſe oportet, qui non nouerit, ſuo omnino iure inſerenda eſſe ſelectae huic medicamentorum claſſi, quae internis hominum vſibus inſeruire poteſt, *mercurium ſublimatum corroſiuum*, perilluſtris Archiatrorum Caeſareorum Comitis, *Gerardi L. B. de* SWIETEN, commendatione inprimis celebrem; *cicutam*, illuſtris Archiatri Caeſarei, medicique apud Vindobonenſes longe clariſſimi, *Antonii* STÖRCKII, primum, et dein plurimorum in medicina facienda exercitatiſſimorum virorum obſeruationibus feliciſſimisque curationibus commendatiſſimam; et *phoſphorum* denique *vrinarium*, iam pridem quidem ſubinde medicamentario apparatui adſcriptum, *Chriſtiani* MENZII vero, viri clariſſimi medicique Longoſaliſſenſis feliciſſimi, aliorumque medicorum experimentis luculentiſſime probatum confirmatumque. Quae ſingula remedia cum ab OPTIMO quoque PRAECEPTORE meo, huiusque diſſertationis PRAESIDE EXCELLENTISSIMO, ex aliquot iam annis, ſicubi grauiores quidam rebellesque morbi ipſius curae eſſent commiſſi, haud infructuoſe in vſum vocata noſſem, haud in-

gra-

gratam atque inutilem medentibus materiam pertra-ctaturus mihi viſus ſum, ſi, dum ſollemne profectu-um meorum in ſalutari arte adquiſitorum ſpecimen meditor, collectas ſuper his remediis obſeruationes et ab ILLVSTRI PRAESIDE mecum ingenue atque ad veritatem accommodate communicatas, bona il-lius venia, publici facerem iuris, effectuumque, ex modo dictorum medicamentorum vſu animaduerſo-rum, rationes breuiter et, quoad eius facere poſ-ſum, accurate eruerem indagaremque. Quibus meis conatibus vt nec diuinum auxilium, nec bene-uolorum lectorum adſenſus deſit, enixe vehemen-terque rogo atque obteſtor.

SECTIO PRIMA,
CIRCA CICVTAE VSVM OBSERVATA COMPLECTENS.

§. I.

Agmen ergo horum medicamentorum ſuo merito ducat nobiliſſimum *Störckianum* remedium, CI-CVTA: cum non ſolum hodie in omnium me-dicorum ore quotidie verſetur, et in his quoque terris lon-

longe lateque vſu tractetur, verum etiam nunc, vti nulla eſt ſine inuidia virtus, grauiſſimis et plane ingloriis controuerſiis (1) acerbiſſime diſceptetur. Non id nobis ſumemus auctoritatis, vt tantas tamque feroces componere audeamus lites, ſed illud tantummodo dabimus ſtudii, vt, anteaquam ipſas OPTIMI PRAECEPTORIS noſtri obſeruationes ingenue et ſine omni partium ſtudio recenſeamus, cautionibus quibusdam admodum neceſſariis inſtruamus lectores, iiſdemque nos ſimul ab iniquis forte interpretationibus eorum, quae de cicuta diſputabimus, in anteceſſum vindicemus.

§. II.

Primo igitur cicuta, tanquam medicamento, vſurus probe attendat, ne, vt haud pauci peſſime hoc nomine errarunt (2), noſtram cum aliis cicutariis, vel magis

(1) Nemo tamen omnium, qui in STÖRCKIVM magno clamore manifeſtoque carpendi pruritu impetum fecerunt, peius rem egit ſuam *Joanne* ANDREE, medico Anglo, in *Obſervations upon a treatiſe of the virtues of hemlock in the cure of cancers*, Londini nuper admodum editis. Huic enim ad aurem inſuſurret CELSVS noſter in Praefatione, pag. 16. edit. citatae: *Non ſequi, vt, quod alium non afficit, aut eundem alias, id ne alteri quidem, aut eidem tempore alio noceat.*

(2) Videſis graues ſuper his erroribus querelas in ipſius illuſtris STÖRCKII *Libello ſecundo de cicuta* pag. 1. ſeqq, et in *Supplemento de cicuta* pag. 7. et illuſtris CRANTZII *Materia medica et chirurgica*, Tom. III. pag. 44. ſeq. itemque excellentiſſimi QVARINI *Tentaminibus de cicuta*, pag. 6. ſeq. ſingulis libris editionis Vindobonenſis.

gis viroſis, vel inefficacioribus, temere confundat. Nos, ad praecepta *Störckiana* curate attenti, *cicutam maiorem vulgarem*, quam LINNAEVS, ROYENIVS, aliique *conium* caule maculato, ſemine ſubgloboſo, quinqueſtriato, vtrimque crenato, appellant, cuiusque imaginem aere exacte expreſſam dedit clariſſimus STÖRCKIVS (3), in experimentorum noſtrorum vſus adſumſimus. Deinde, ne qua vlla errori fraudique daretur anſa, ipſe PRAESES exquiſita cum circumſpectione ex huius herbae, anteaquam flores ageret, ſucco recentiſſime expreſſo in vaſe fictili vitreato, lentiſſimo igne, prorſus ad easdem, quas STÖRCKIVS praeſcripſit (4), leges ſibi parauit hoc extractum: quippe quod praecipue exhibuit aegrotis (5). Ex hoc vel confectae ſunt pilulae, ad mentem STÖRCKII puluere foliorum cicutae ſiccatorum interpolatae et argento obductae (6), pro noſtrarum vero regionum more vnius tantummodo grani pondus aequantes, vel diuerſorum menſtruorum ope parata ſunt elixiria, quorum deinde ſuo loco facturi ſumus mentionem. Cuius interni vſus efficacitatem adiuuit interdum PRAESES tam inter-

(3) In modo *allegato Supplemento* in fine.

(4) In *Libello primo de cicuta* pag. 7. et 11. et *Libello ſecundo*, pag. 2. ſeq. et in *Supplemento*, pag. 9.

(5) Variis enim ex locis quod mitti ſibi eurauerat PRAESES, ambiguae virtutis extractum fuit, nec iis characteribus omnibus praeditum, qui a STÖRCKIO deſcribuntur.

(6) Confer *citatum Libellum primum* pag. 11.

internis aliis idoneis remediis, quam externis, ex ipſa cicuta deductis, verbi gratia, cataplaſmate et emplaſtro de cicuta. Tandem quoque ſub curationis initium a minori ſemper duorum triumve granorum pondere coepit hanc dare medicinam PRAESES, ſenſimque ad duorum ſcrupulorum pondus adſcendit, per vices ſcilicet in die datum.

§. III.

Hoc omni igitur cautionis genere adhibito (§. II.) varios admodum rebelles morbos, qui aliorum, licet ceteroquin efficaciſſimorum medicamentorum, vim eludebant, cicuta ſuſtulit PRAESES, neque vnquam vel vllam minimamue noxam, cum ipſius curationis tempore, tum poſtea, in aegrotos exinde redundare vidit. Ex quibus ergo variarum curationum exemplis ſelectum ſequentem faſciculum accipite, lectores. Iuvenis ruſticus, viginti duorum annorum, temperiem cholerico ſanguineam nactus, habitus corporis paullo ſtrictioris, anno cIↄIↄCCLIX, media aeſtate, dum exercitum Boruſſicum adit, frumentoque iuvat, cum caſtrenſibus ſcortis volutatur, et merita exinde

Nocturni referens vulnera praelii,

in peſſimae notae gonorrhoeam, vlceribus penis malignis ſtipatam, incidit. Cui inglorio malo depellendo opem, haud bona fortuna, chirurgi cuiusdam caſtrenſis implorat; qui, temerario, vt fit, conſilio, per remedia varia adſtringentia, tam extrinſecus admota, quam interne

data, anxium vice ſupellectilis ſuae virilis aegrotum mox moleſto profluuio liberat, ſanumque declarat. Vix vero domum redux grauiſſime intumeſcere ſibi ſenſit ſiniſtrum teſticulum cum inſigni huius partis incendio et dolore fere intolerabili, adeo, vt inde febri ſatis acuta iactaretur, et interdum deliraret. Accitus vicini oppidi chirurgus, ſanguine ex vena ſecta detracto, interne ter in die ſumendam exhibet mixturam, quam medici vocant, ſimplicem et decoctum quoddam lignorum ſuperbibi iubet; extrinſecus vero, neſcio quae, fomenta adſtringentia (7) dolenti admouet parti. Fractus exinde mox ceſſit dolor, viſumque tolli incendium: ſed tumoris loco orta eſt eiusdem teſticuli maxima durities ſcirrhoſa, quaſi lapidea; quae ab initio neglecta, quod parum doleret, ſenſim non ſolum teſticuli, verum etiam vniuerſi funiculi ſpermatici, acerbiſſimum denuo incuſſit dolorem. Tum demum, per ſemeſtre fere, a variis chirurgis medicisque proletariis iniecta ſunt varia linimenta, emplaſtra, malagmata, fomenta, et quid non? ſed omnia adeo incaſſum, vt ſcirrhus, aliquando a dolore vindicatus, eundem non ſolum reciperet recrudeſcentem, ſed ſemper etiam acerbiorem. His in anguſtiis tandem PRAESIDIS noſtri implorauit opem: qui, ad aegrotum accedens, adfectum

teſtem

(7) Portio quaedam horum ſuperſtes, acetum quoddam ſa- medicamentorum, in vitro forte turninum prodebat.

teſtem adhuc duriſſimum, lapidis inſtar, ſubtumidum, hinc inde ad attactum exquiſitiſſime dolentem, ſcrotum circumiectum paſſim liuidis turgentibusque venis obſitum, ipſum vero aegrum leuiter febrientem deprehendit. Protinus ergo exhibendae cicutae, vt huius vires ipſe cognoſceret, conſilium cepit PRAESES. Quo animo primo bis in die, mane veſperique, quatuor datae ſunt pilulae ex cicuta confectae (§. II.), interpoſito ad potum ordinarium ſolo dilutiori radicis bardanae decocto, quantum ſitis poſceret, hauriendo, et imperata ſimul diaeta cerealibus ſeminibus adſtricta. Nono iam die remittere coepit exquiſitus dolor, praeſertim inteſtinus ille, qui funiculum ſpermaticum torquebat. Tum aucta eſt cicutae doſis, terque in die ſex exhibitae ſunt pilulae; vnde decimo tertio die receſſit febris, tumor vero ſcirrhoſus adhuc idem permanſit. Denuo addita ſunt ſingulis cicutae doſibus quatuor grana, terque datus eſt per diem ſemiſcrupulus, vſusque decocti bardanae continuatus. Inter haec aeger, viribus antea inſigniter fractus, ſenſim recollegit easdem, rediitque, quae receſſerat, cibi appetentia, vigorque faciei, qui hactenus cachectico colore erat deturpatus. Lotium in curationis initio crudum iam vndecimo die coctionis ſigna oſtendit, ſegnisque primo aluus, rhabarbarino puluere inuitanda, deinde a duodecimo die officio ſuo quotidie ſatisfecit.

Viceſimo ſeptimo die primum aliqua leuioris mollitiei veſtigia ſunt animaduerſa: vnde inductus PRAESES, vt adiuuaret internum cicutae vſum, extrinſecus adfecto teſticulo ſuperimponi curauit emplaſtrum de cicuta (8), auxitque ſimul pilularum doſin, vt ter quotidie viginti numero adſumerentur. Pro potu ordinario porro ordinatum eſt bardanae decoctum, ſimulque ſingulis hebdomadibus ſemel leniſſimum quoddam laxans, mercurio dulci auctum, ne in primis viis crudae colligerentur materiae, aegroto eſt propinatum. His demum rationibus euidenter magis magisque remollitus eſt, ſine contracto pure, ſcirrhoſus teſtis, et hanc ob cauſſam denuo a quadrageſimo tertio die gradatim cicutae doſin imminuit PRAESES, vltimoque curationis tempore, hoc eſt, octaua circiter hobdomade, bis tantummodo per diem decem data ſunt grana. Paullo poſt perfecte ſanus nunc redditus hic aeger, minime a re venerea abhorrens, adoleſcentulam duxit vxorem, quae vix nouem menſibus peractis eundem laetum hilaremque filioli patrem fecit.

§. IV.

Alio vero haud minus memorabili exemplo conſtitit optimo PRAESIDI noſtro, quantum inſit virium cicutae in debellandis grauiſſimis illis morbis, qui ex pertinaciori-

(8) Nempe illud, quod ex praeſcriptione *Pharmacopoeae Würtenbergicae* paratum ad manus erat.

oribus viſcerum obſtructionibus, infarctibus, ſcirrhisque originem trahunt. Femina, quadraginta trium annorum, temperamenti cholerico-melancholici, vitae ſedentariae adſueta, habitus corporis exſucci atque ſtrictioris, coloris in vultu et vniuerſo reliquo corpore cachectici ictericique, vltra duo iam annos pertinaciſſima febri quartana, mox regulari, mox vero anomala, maxime vexata, per hoc omne tempus inſignem omnium vicinorum medicorum, chirurgorum, agyrtarum, muliercularum medentium, et quorumcunque aliorum hominum, qui medicinam profitebantur, numerum in conſilium adhibuit, variisque tam opportunis, quam incongruis medicamentis (9) diutiſſime tractata eo tandem peruenit, vt non ſolum rebellis febris perſiſteret, immo in dies acerbior fieret, verum etiam omnia alia corporis negotia in peius ruerent, menſes, primo, ab exorſa febri, ſemeſtri ſatis adhuc integri, dein penitus ceſſarent, aut ſubinde albo quodam mucoſoque profluuio ſui veſtigium monſtrarent, cibi tolleretur auiditas, et a temperatisſimo paſtu mirifice inflarentur hypochondria, ſpaſmisque torquerentur praecordia, aluus raro officio ſuo rite perfungeretur, moxque eſſet adſtricta, mox autem ſoluta, ſubinde

(9) Quippe aliquando ipſum arſenicum, largiori aquae copia ſolutum, per aliquot hebdomades, ſuaſu agyrtae cuiusdam, in vſum traxit, inde vero, mox quidem ſopita febre, grauiſſima pedum oedemata cum extrema ſpirandi difficultate contraxit.

inde feces cineritias fluxas emittens. Iecinoris regio dura erat, diſtenta, et, ſi tangeretur, dolebat, difficilioremque reddebat reſpirationem, quae ceteroquin a leuisſimo corporis motu animaduertebatur anheloſa. Lotio maxima inerat cruditas, color fere aqueus; odor plerumque nullus, nonnunquam ſuperato febrili paroxyſmo foetens, ſedimentum nullum aut rarisſime perparuum, inſtar nubeculae leuioris. Ad haec vaga pedum accedebant oedemata, euaneſcentia mox, mox ingraueſcentia. Arteriarum pulſationes ſibi raro conſtabant, debiles plerumque, et durante febris paroxyſmo paullo celeriores frequentioresque, reliquo omni tempore irregulares atque inaequales. Inter haec vniuerſum corpus ſenſim ſenſimque macie intabeſcere coepit. Hoc in illaetabili ſtatu aduocatus optimus PRAESES noſter, quum in ipſa febri diuturnum frigus et longe diuturniorem aeſtum, diebus vero intermediis veſperi plerumque febriculam, ſicco calore ſtipatam, et in ſeram noctem perdurantem animaduerteret, hisque phaenomenis reliqua admodum grauia ſymptomata conferret, pertenuem quidem curationis ſpem concepit, ſimul tamen eiusdem, diuinis ſub auſpiciis, periculum audere ſecum conſtituit; id potiſſimum agi oportere ratus, vt partim viſcerum abdominalium, praecipue hepatis, obſtructiones expediantur, et, ſi quae eſſent, eorundem exulcerationes abſtergeantur,

tur, partim febris temperandae conſilium ineatur, partim denique virium, quae ſupererant, conſeruationi proſpiciatur. His ergo indicationibus, quas medici vocant, intentus animo circumſpexit, quaenam potiſſimum medicamenta tam arduo negotio perficiendo ſatis eſſent futura. Cicuta, *Störckiano* more praeparata, protinus viſa eſt primae indicationi explendae opportuna: reliquis vero duabus optime inſeruire poſſe corticem Peruuianum et, cuius vſus adhuc inter medicos inſolens eſt minusque cognitus, nucem vomicam (10), non ſine idoneis rationibus exiſtimauit PRAESES. Hoc conſilio diſſoluit in liquoris terrae foliatae tartari vnciis duabus extracti cicutae *Störckiani* ſemunciam, et ſingulis diebus mane horis ſeptima et decima, poſt meridiem vero tertia huius elixirii reſoluentis in ſingulas doſes primo triginta guttas aegrotae exhibuit, ſuperbibique iuſſit ſemper vnicum vaſculum minus, quod potui infuſi theae alias inſeruire ſolet, decocti ſaturatioris, ex ſcobe nucis vomicae (11) parati. Ho-

(10) Decimus iam, et quod excurrit, agitur annus, ex quo efficaces aeque, ac ſalutares huius medicamenti virtutes in variis grauiſſimis morbis expertus eſt excellentiſſimus PRAESES: quam materiam diſſerendi ipſe forſan alio tempore arripiet opportunitatem.

(11) Nempe vncia ſcobis menſura dimidia communis aquae infunditur, et dein per dimidiam horam lento coquitur igne.

Hora vero quinta, octaua, vndecimaque veſpertina datus eſt, diebus tantum intermediis, ſcrupulus pulueris corticis Peruuiani: intermiſſo ceteroqui, dum quartanae febris paroxyſmus vigebat, omni quorumlibet medicamentorum vſu, hauſtoque ſolo, quantum luberet, theae infuſo. Primis duodeuiginti diebus, quibus aegrota his remediis fuerat vſa, nulla, nec morbo, nec ſymptomatibus, accidit mutatio; niſi quod ipſius aegrotae animus alacrior erectiorque videretur. Vndeuiceſimo vero die, qui ex intermediis erat alter, veſpertina febricula valde remiſſum habebat calorem adiunctum, cutisque priori tempore ſicciſſima leniter madeſcere incipiebat, Subſecutus dein altero die quartanae paroxyſmus nonnihil quoque praecedentibus mitior videbatur, eodemque ſuperato prima manifeſta coctionis in lotio apparebant ſigna. Quo gratiora vero haec erant phaenomena, eo moleſtiora aegrae accidebant oedemata, quae maximum in modum tumebant, grauiſſimaeque vtriusque hypochondrii, praecipue dextri, inflationes. Quoniam vero per vniuerſum hoc temporis ſpatium alui rara erat obſtructio, quin potius ſubinde laxitas, datus eſt interdum tantummodo rhabarbarinus puluis. In ipſa vero medendi methodo nihil mutauit PRAESES; niſi quod ſingulas elixirii doſes ad ſexaginta guttas auctas ordinaret. Praeter haec etiam nunc externum cicutae vſum in auxilium

ad-

adſumſit, et diſtentae hepatis regioni interdiu cataplaſma ex cicuta confectum, noctu vero emplaſtrum ex eadem imponi curauit. Neque ſpem exſpectationemque felix fefellit euentus. Quippe viceſimo nono die inſigniter non ſolum remittere coepit durities inflatioque dextri hypochondrii, verum etiam turgidiſſimi pedum tumores, aucta in dies per diureſin ſolutione critica, ſenſim, ſatis tamen manifeſte, detumuerunt. Praeter ea porro omnium reliquorum ſymptomatum, praeſertim difficilioris reſpirationis, pedetentim mirifica facta eſt remiſſio. Sexta hebdomade febriculae illae intermediae penitus ceſſarunt: primaria vero febris magis magisque deferbuit, eademque abſoluta emiſſum lotium ſemper magnam ſedimenti lutei depoſuit copiam. Arteriae in dies magis aequali regularique pulſu micuerunt, priſtinumque recuperarunt robur. Ad haec auidior cibi facta aegrota moderatum paſtum ſine hypochondriorum tulit diſtenſione. Tandem die quinquageſimo quarto primum conſuetus quartanae paroxyſmus non acceſſit, ſine vlla tamen languoris ſenſatione. Tum nihilo minus per duodecim adhuc dies corticis Perruuiani reliquorumque medicamentorum continuatus eſt vſus; quo facto ſolae pilulae ex cicuta mane veſperique, quindecim numero, ſunt datae. Rediit adeo his auxiliis, adſpirante Deo, miſerrima

mulier ex incommoda valetudine in ſanitatem, et, redeuntibus, circiter decima quarta a curationis per cicutam inſtitutae hebdomade, catameniis, etiamnunc perfecte valet.

§. V.

Tandem, ne diſſertationis academicae limites transgrediar, vnicum tantum ad memoriam inſigne grauisſimae cuiusdam ſpinae ventoſae, morbi ceteroqui ſemper fere inſanabilis, exemplum adhuc beneuolis cum lectoribus communicabo: vt intelligant, in hoc quoque adeo truculento malo medentis ſpem haud fefelliſſe cicutam. Puer, vndecim annorum, a primis fere incunabulis imbecillis atque morboſus, ſaepenumero variis exanthematibus chronicis cutisque inquinamentis tentatus, parente vtroque dubiae caſtitatis Venerisque vagae natus, inde a ſeptimo aetatis ſuae anno in grauiſſimam atrophiam incidit, lenta febre quotidiana ſtipatam; cui inſignia demum pedum oedemata, maxima abdominis diſtenſio atque durities, ſuperiorum corporis partium tabes, frequens alui laxitas fecumque albicantium ſpumoſarum deiectio, color vniuerſi corporis cachecticus, faciesque vere Hippocratica, quae in medicorum ſcholis dicitur, ſuperuenerunt. Inter haec magna fuit ciborum adſumendorum auiditas; a quibus vero miſer puerulus ſtatim exquiſitos inteſtinorum

rum ſenſit dolores, non remittentes prius, quam cibi, ſaepenumero tantum ſemidigeſti, vna cum reliquis albicantibus et haud raro quaſi cineritiis fecibus, denuo per aluum eſſent reiecti. Inde ſtatim a primis huius pesſimi mali initiis plures, vt fit, medici et, quicunque glorioſum hoc nomen nefario auſu prae ſe ferunt, pharmacopoei, tonſores, ſacerdotes, circulatores, bubulci, carnifices, et, quod faſcinatum puerum aeſtimarent parentes, monachi ſacrificuli, ſacris, quae vocant, miſſalibus in pueri ſalutem operati, aliique id genus agyrtae in conſilium ſunt vocati, et, ſicuti facile coniici poteſt, morbum, ſua natura iam malignum, in dies magis magisque reddiderunt maligniorem atque corruptiorem. Inter ea mala duo effluxerant anni, cum his omnibus cruciatibus, puerum conſumentibus, nouum, illudque prioribus longe peius, ſuperuenit malum. Primo in dextro brachio, paullo ſupra olecranum, exquiſitiſſimus aegrum vexauit dolor, humeri os hac parte quaſi exedens, adeo continuo cum impetu, vt ſingulis noctibus a ſomno vacaret aeger. Succeſſit mox inſignis huius ipſius partis tumor, primo albicans, paullo poſt vero ſubrufus, tactu duriſſimus, et naturali adfectae huius partis magnitudine triplo ſaltem maior. Exoſtoſin hic ſubfuiſſe mox docuit euentus. Superiniecta ſunt ergo, neſcio quorum conſilio, cataplaſmata, epithemata, fomenta, emplaſtra, aliaque

id genus topica; admiſſa ſuffimigia; applicatae frictiones: omnia incaſſum. Quin potius mox in eiusdem lateris pede paullo infra genu eiusdem indolis tumor eſt exortus. Atque hic etiam omnia, quae commemorauimus paullo ante, remedia inania fuerunt atque inefficacia. Quae dum aguntur, abiit brachii tumor in peſſimum vlcus, foetidam, tenuem, nigricantemque ſubluuiem ſtillans. Paucarum hebdomadum ſpatio et in ſiniſtra manu vniuerſum metacarpum ſimilis inexpugnabilis tumor occupauit. Paucis, omnes iſti tumores, vix octo praeteritis hebdomadibus, in vlcera ſunt mutati, adeo, vt tandem ex vndecim fiſtulis admodum calloſis copioſiſſimus putris ichor continuo manaret. Tum vero omnia illa, quae ſupra recenſuimus, ſymptomata in dies facta ſunt aſperiora; vt vix fidem mereatur, quod tamen veritati maxime eſt conſentaneum, miſerum hunc puerum ſumme effoetum et extrema paedarthrocace confectum non modo tot malorum per duo adhuc annos ſine congrua medicina adhibita ſuſtinuiſſe, verum etiam conualuiſſe membrorumque recuperaſſe firmitatem. Cum primum huius aegrotantis cura optimo PRAESIDI noſtro committeretur, negauit omnino, in tam grauiſſimo malo certam quandam ſanationis ſpem eſſe concipiendam. Interim, vt experimentum fieret curationis, mercurii ſublimati vſum, quem aliis haud diſſimilis generis exemplis ſaepenumero ſaluber-

ber-

berrimum iam cognouerat, huic quoque aegro admouere ſecum conſtituit. Quo animo, methodo perilluſtris viri, *Gerardi L. B. de* SWIETEN, praedicti mercurii ſcrupulum dimidium in aquae cinnamomi vinoſae vnciis quinque diſſoluit, adfuditque, vt auſterum corrigeret ſaporem, ſyrupi capillorum Veneris Monspelienſis vnciam, ſingulisque diebus mane, quo tempore aeger a febri plurimum vacabat, vnam exhibuit drachmam bibendam. Vna porro circiter hora poſt quinque vel ſex vaſcula minora decocti PARACELSI correcti, quod vulgo vocant (12), exhauriri iuſſit. Horis vero poſt meridiem ſecunda, quinta, et octaua veſpertina datus eſt puluis ex duabus partibus ſacchari lactis et vna parte pulueris corticis Peruuiani compoſitus; cuius ſingulae doſes vnius ſcrupuli pondus aequabant. Potui ordinario deſtinatae ſunt ptiſanae auenaceae, hordeaceae, et id genus aliae emollientes leuiterque nutrientes: imperati porro cibi eupepti, mucilaginoſi, farinacei, et a nimia viſciditate alieni, neque flatibus progignendis apti (13), et potiſſimum ad vegetabilem victum pertinentes; quod a victu animali maio-

(12) Formulam huius decocti conficiendi vide in *Ioannis* IVNCKERI *Conſpectu formularum medicarum*, pag. 86.

(13) Proinde ſaepius veſci oportuit aegrum iuſculis, ex oryza, hordeo et auena, vtrisque cortice denudatis, Sego Americano, crimno, oryzamino, aliisque huius generis ſeminibus, quae vulgo culinae deſtinantur, confectis.

maiorem humorum reſolutionem putridam atque lentae febri confirmandae aptisſimam metueret orituram PRAESES. Viginti ſeptem ſub horum remediorum vſu effluxerunt dies, nec vlla tam ipſi morbo, quam coniunctis ſymptomatibus accidit mutatio; adeo, vt intra omne hoc tempus nec peiorem aegri valetudinem dixiſſes, nec meliorem. Interim viceſimo octauo die pasſim vlcera, (quae omnia tantummodo linteaminibus carptis ſiccis deligabantur,) praecipue illud dextri brachii ad olecranum, quod vetuſtate reliqua ſuperabat, calloſi marginis nonnihil deponere et extenuari parum viſa ſunt; quae callorum exſolutio ſubſecutis quoque diebus ſuccesſit. Verum enim vero euanuit mox iterum exoptatisſimum hoc phaenomenon, vagoque prouentu mox accedere, mox diſcedere eſt animaduerſum. Interim hanc medendi methodum non omnino nihil profuiſſe, vel inde colligi potuit, quod quadrageſimo primo die aegrotus ſua ſponte cibum, cuius nulla antea erat auiditas, primum popoſcit, nec a paſtu inteſtinorum ſenſit dolores. At enim in hac quantulicunque a morbo leuaminis conditione ſubſtitit quaſi rebellis hic morbus, nec efficaciſſimus alioqui mercurius ſublimatus, cuius nunc per tres menſes vſum continuauerat, et fere ſcrupulum adſumſerat aeger, deficere iam viſus eſt. Ergo de alio remedio, vi reſoluente maiori praedito, cogitare atque circumſpicere

cere oportuit medicum. In mentem venit cicuta, remedium, ei negotio aptum viſum perſoluendo, in quo mercurii virtus defecerat (14). Dedit igitur optimus PRAESES noſter matutinis, ſexta decimaque, horis in ſingulas doſes quinque pilulas deglutiendas, remouitque liquorem mercurialem, reliquorum vero medicamentorum, ante iam commemoratorum, vſum adhuc continuari iuſſit. Sexto iam ab adſumta hac medicina die copioſiori pure ichoroſo ſtillare vlcera coeperunt. Aucta igitur cicutae doſis eſt per diem ſemiſcrupulo, vt nunc quotidie integer ſcrupulus adſumeretur. Increuit inde quoque puris ſtillicidium, ſenſimque denuo calloſi vlcerum margines ſunt exſoluti, neque poſtea vnquam ſunt renati. Duodeuiceſimo die, ex quo cicutam dederat PRAESES, vidit paſſim in vlceribus in meliorem naturam mutari pus, laudabilemque lentorem et colorem acquirere, minusque habere foetoris. Praeter haec redire viſus eſt viuidior faciei color, magisque in officio ſuo conſtans aluus. Ciborum appetitio, quam mercurius iam excitauerat, magis adhuc per cicutam eſt confirmata. Tum inteſtinorum tormina rariſſime acceſſerunt. Triceſimo nono die

(14) Inductus eſt in hanc ſententiam PRAESES noſter per illuſtris STÖRCKII obſeruata in *Libello ſecundo de Cicuta*, pag. 156. *edit. cit.*

die primum quotidiana lenta febris nullum ſui veſtigium dedit, niſi quod emiſſum hoc tempore lotium nonnihil adhucruberet, paullo poſt vero a quiete copioſum deponeret ſedimentum. Vires corporis animique ſenſim quoque redierunt, et omnia illa peſſima ſymptomata, quae ſupra recenſuimus, manifeſte remiſerunt. Inter haec quoque ſenſim ipſa, quibus vlcera inſidebant, oſſa iterum ſatis conſpicue detumuerunt, ipſique canales vlceroſi minores et puri ſunt facti. Quam exoptatam mutationem vt adiuuaret PRAESES, aliquoties per diem iniici curauit vlceribus ſolum cicutae infuſum. Hac demum methodo, annuente diuina ope, effectum eſt, vt omnia vlcera, ſine vllo remedio externo, praeter cicutae infuſum, ſeptuageſimo quinto die eſſent conſolidata, firmiſſimisque cicatricibus obducta, reliqua vero valetudo perfecte integerrimeque reſtituta. Toto, quod adhuc monemus, curationis tempore aluus nouies rhabarbarinis leuiter eſt ſubducta.

§. VI.

Tantae autem efficacitatis, quae in cicuta noſtra latet, ſeque in omne aeuum ab oſorum cauillationibus vindicabit, cauſſas eruere facilius eſt auſu, quam expeditu. Certum eſt, quam quod certiſſimum, actiuam huius plantae partem conſiſtere in ſpiritu quodam acido volatili,

cum

cum tenerrima quadam parte inflammabili arctiſſime coniuncto (15); quod, ſi accurate chemica inſtituuntur examina, omnibus plantis narcoticis atque viroſis ineſſe deprehenditur. Hoc ergo nomine actiua cicutae pars quodammodo ad dulcificatos ab ipſa natura ſpiritus acidos peculiaris indolis poſſet referri. Quanam vero ratione id tam admirabiles edat effectus, et in intimos corporis noſtri receſſus penetret, me neſcire, publice fateor, nec fateri erubeſco. Sufficit, tot experimenta, tot tentamina, quibus excellentiſſima cicutae virtus eſt adſerta, omni aduerſariorum exceptione eſſe maiora. Paucis tantummodo addere liceat, PRAESIDEM noſtrum ſeptuaginta quinque aegrotis, ſingulis vario grauiſſimo rebellique morbo laborantibus, exhibuiſſe cicutam: in quibus ſexaginta duobus perfectam reddidit ſanitatem, tredecim non releuauit, nocuit nemini. At! bone Deus! quantae eſſet ſtultitiae, ex omni parte abſolutum et panchreſtum requirere medicamentum!

SECTIO

(15) Salia enim alcalina vtriusque generis, quae deſtillando ex cicuta elicuerunt celeberrimus vir, *Robertus* LAVGIER et *Jacobus* WELL, ad producta, quae chemici vocant, non ad educta pertinent; vti prior ipſe recte monuit. Confer *Maximiliani* LOCHER *Obſeruationes practicas*, pag. 77. ſeq. et *Joſephi* QVARIN *Tentamina de Cicuta*, pag. 12. ſeq.

SECTIO ALTERA, MERCVRII SVBLIMATI INTERNE SVMTI OBSERVATAM VIRTVTEM RECENSENS.

§. VII.

Sed, qui in priori aegroto (§. V.) medentis eluſerat ſpem, *mercurius ſublimatus corroſiuus* in plurimis aliis ſaluberrima ſe commendauit efficacitate. Nolite vero exſpectare, lectores, de praeclariſſimo hoc remedio nimis longum fore ſermonem meum. Quoniam enim nemo adeo hoſpes in re medica hodierna eſſe poteſt, cui ignota ſit, quam perilluſtri *Gerardo L. B. de* SWIETEN acceptam debemus, mercurii huius ad internos vſus applicatio, et ad hoc eadem ſingulari academico commentario, facile parabili, ab ipſo excellentiſſimo PRAESIDE noſtro iam ante hos quinque annos luculentiſſime eſt deſcripta variisque obſeruationibus memoratu dignis illuſtrata (16), temperamus in praeſentia calamo noſtro ab ampliori celebratiſſimae huius methodi deſcriptione, vnico tantum exemplo, eoque admodum memorabili, excellentem huius medicinae efficaciam breuiter expoſituri.

§. VIII.

(16) In *Diſſertatione*, alieno nomine ſcripta, et Praeſide illuſtri viro, Academiaeque Halenſis ornamento, *Andrea Elia* BÜCHNERO, defenſa, *de Mercurii ſublimati corroſiui vſu medico interno*; Halae, CIↃIↃCCLVIII.

§. VIII.

Puella, vnius et viginti annorum, temperamento cholerico-ſanguineo praedita, vitae ceteroquin laborioſae adſueta, corporis tenerioris quidem, ſed ſatis bene valentis, anno praeterito, circa aeſtatis initium ex furtiua Venere, quam cum maſculo, per miaſma inpurum maxime infecto, ſtrenue exercuerat, idem illud diriſſimum venenum imbibit, et ea ipſa parte, qua libidinis illecebras liberaliſſime perceperat, maligna proluuie ſtillare incipit. Protinus, quae conſilii copiam faciat, arceſſitur anus pharmaceutria, medicatasque coquit potiones, quas non ſolum puellae bibendas propinat, verum etiam auctoribus mali, genitalibus, per fomenta applicat. His artificiis maligna muliebrium ſanies mox manare deſiit, vt etiam perfecte ſanam aegra ſe reputaret. At enim vero haud ita multo poſt grauiſſimis capitis et lumborum doloribus ſubito adficitur adeo atrocibus, vt nec noctu, nec interdiu vel breuiſſima a cruciatibus eſſet vacuitas. Inter haec frequentes oculorum ſcintillationes priori ſuperueniunt malo, cum vertigine paene caduca ſaepenumero coniunctae. Inde ſenſim oculorum acies fit hebetior, et tandem haud deformem ceteroqui puellam perfecta amauroſis inuadit. Tanta calamitate, tantisque aerumnis paene extabuit puella omnium miſerrima, praeſertim cum omnes, quos conſuluerat, hoc malum medelam admitte-

re negarent. Tandem etiam conſultus hac de re PRAESES, rariſſimi omnino eſſe exempli adfirmauit, ſi qui hoc oculorum vitio liberentur; nihil tamen inexpertum eſſe omittendum, quod inſeruire poſſit medelae. Hoc itaque conſilio aegrotae exhibuit liquorem iſtum mercurialem, quem iam ſupra deſcripſimus (§. V.) veſperi, dum cubitum iret, bibendum. Sub initium tentandae curationis vnica tantum drachma definita fuit doſis. Nouem circiter diebus peractis aegra de maximis in lumbari inguinalique regione doloribus vehementisſime eſt conqueſta; quam ob cauſſam accuratius inquirens PRAESES intellexit omnia ea, quae ad inquinamenti venerei complicationem cum praeſente morbo pertinerent; reſciuit quoque hos nouos inter dolores apparuiſſe denuo in genitalibus acre quoddam ſtillicidium, illi haud disſimile, quod a prima concepta labe experta erat. His cognitis eo maiorem felicis curationis ſpem concepit optimus PRAESES, et ſimul ſingulas liquoris mercurialis doſes ſemidrachma auxit, bibendumque addidit, quotiescunque aegrota vellet, bardanae decoctum. Diaeta conſtituta eſt temperatisſima, eupepta, et demulcens. Interpoſitum porro interdum eſt medicamentum purgans. Decimo nono curationis die catamenia ex ordine acceſſerunt. Subſecutus dein haec fluor albus copioſisſimus eſt et quaſi profuſus; et, licet interdum nonnihil remitteret, mox tamen, quaſi

ſi torrens, iterum prorupit. Quinta hebdomade videbatur ſibi aegra vidiſſe aliquid tanquam per crepuſculum. Neque falſa haec fuit opinio. Sub continuato enim praedictorum medicamentorum vſu in dies magis magisque, quae Dei fuit gratia, rediit oculorum acies, vt decima quarta hebdomade non ſolum perfecte atque diſtincte videret, verum etiam omnibus reliquis coniunctis malis ſimul prorſus liberaretur.

SECTIO VLTIMA
AD
PHOSPHORI VSVM INTERNVM SPECTANS.

§. IX.

Supereſt, vt, promisſi memores, PHOSPHORI VRINARII vſum medicum internum aliqua etiam obſeruatione memorabili illuſtremus. Quod enim ad inſignis efficacitatis, quae Phoſphoro ineſt, rationes indagandas attinet, in hoc quoque negotio operae laborisque compendium nobis fecit excellentisſimus PRAESES, qui, quod iam ex decem abhinc annis praeſtantisſimo hoc remedio in exercitio ſuo medico vtitur, eiusdem vires quoque in ſingulari diſſertatione ſollemni, alius nomine conſcri-

ſcripta (17), ante tres et quod excurrit, annos ad idoneas reuocauit rationes, faſciculumque addidit obſeruationum, illuſtrandae huic materiae opportunarum, partim a ſe inſtitutarum, partim ab amicis cum eodem communicatarum. In meos praeſentes vſus ſelegi ergo vnicum tantummodo exemplum, ex quo abunde ſatis intelligi poterit, haud vulgaris virtutis in ipſis deſperatis affectibus hoc eſſe remedium, ideoque frequentiori medicorum, ſuam artem facientium, vſui maximopere commendandum.

§. X.

Puellula, quinque annos nata, generoſo ſtemmate orta, animi corporisque tenerioris, primum, ex quo hanc lucem viderat, annum ſatis exoptata valetudine tranſegit. Vix vero hunc aetatis ſuae terminum transgreſſa erat, cum ſubito, ineunte aeſtate, inter vehementisſimos inteſtinorum cruciatus, vti ex continuo admotis abdomini manibus colligi potuit, ſubito riguit, tetano correpta. Remittente rigore emiſſus eſt per aluum paucus, ſed purus, ſanguis. Tribus horis poſt denuo rigor accesſit, grauior priori diuturniorque. Proxima nocte infans, ſine manifeſto dolore, plus quam dimidiam ſangui-

gui-

(17) Prodiit haec, illuſtri Praeſide, *Andrea Elia* BÜCHNERO, defenſa, et, *Spicilegia ad Phoſphori vrinarii vſum internum medicum pertinentia*, inſcripta, Halae, cIɔIɔCCLX.

guinis puri menſuram aluo eiecit. Quo facto nullus rediit rigor, ſenſimque remiſit ſanguinolenta alui deiectio, fecesque conuenienti naturae ordine ſunt reiectae. Ex quo tempore per tres annos integros ſic ſatis bene valuit. Media praeteriti anni aeſtate variolis veris, bene in ſuppurationem conuerſis et exſiccatis, laborauit, et ſine magna conualuit difficultate. Octobri eiusdem anni menſe noua quaedam accesſit febris varioloſa, vera, (ſi praeſenti medico fides eſt habenda,) cum aeque laudabili variolarum ſuppuratione. Cum defluerent ſiccae variolae, diarrhoea mucoſa primum, mox chyloſa, cum ſemidigeſtorum ciborum reiectione coniuncta, accesſit. Obtemperauit quidem hoc malum datis, neſcio quibus, remediis, ſed relicta ſimul eſt extrema virium deiectio, nulla dein plurimorum medicorum arte depellenda. Hic ſtatus perſtitit vsque ad initium horni veris. Tum ſubito nouus tetani inſultus puellam inuaſit: quo ſuperato fixus in faciei dextro latere ſpaſmus et leuior quaedam dextri pedis paralyſis ſuperfuit. Hinc ortus perpetuus, quem medici vocant, dextri oculi ſtrabiſmus cum palpebrarum aliqua contractione; hinc quoque productus perpetuus, verſus dextrum latus, ſpaſmus cynicus cum loquendi difficultate; hinc retractio aliqua dextri pedis cum tanta infirmitate, vt ire nequiret: haec omnia, inquam, plurium praeſtantisſimorum medicorum diligentiam artemque per tres circiter menſes, ſed fruſtra, exercuerunt. Ceterum infans cibos bene appetiit, ſomno quieto vſa eſt, naturalibusque excretionibus recte et naturae conuenienter purgata. Perſcripta omnis haec morbi hiſtoria PRAESI-

E DEM

DEM noſtrum induxit, vt debilitato inprimis neruorum ſyſtemati aptis remediis proſpici ante omnia oportere exiſtimaret. Spem ergo ſuam in Phoſphoro, cuius efficacitatem ſaepius iam in huius generis malis cognouerat, poſuit, eiusque rei periculum facere conſtituit ſecum. Proinde duodecim fruſtula Phoſphori, ſingula ſemigrani pondus exaequantia, in vitro, aqua pleno, transmiſit, iusſitque ſimul, ſingulis diebus veſperi vnicam huius remedii particulam conſeruae roſarum inuolui, et puellae exhiberi. Mane vero adiunxit infuſum theeforme, ex herbis analepticis, neruinis, atque traumaticis confectum. Longe ſupra omnem ſpem Phoſphori efficax fuit virtus. Septimo enim iam die remiſerunt nonnihil faciei ſpaſmi, et pes quoque infirmus paullo confirmatior eſt viſus. Duodecim praeterlapſis diebus denuo transmiſſae ſunt duodecim huius medicinae particulae. Inde intra trium circiter hebdomadum ſpatium, quater tantum interpoſito leni laxante, adeo bene conualuit infans, vt non ſolum ſtrabiſmus tolleretur cynicusque ſpaſmus, verum etiam recte loqueretur expediteque ambularet. Qui commodae valetudinis ſtatus, quae Dei eſt gratia, etiamnunc perdurat. Sed haec ſatis. Optamus tantummodo precamurque ex animo, vt attenti medici ſub eiusmodi efficacisſimorum medicamentorum vſu non promiſcue et inconſiderate agant, ſed omnia circumſtantia atque ſuperuenientia phaenomena accurato iudicio ponderent; memores ſemper diuini illius moniti, quod eſt apud poëtam:

Prudentum rectrix ratio eſt, at opinio vulgi.

MARCELLVS PALINGENIVS.

* * *

PRAENOBILISSIMO DOCTISSIMOQVE

HVDEMANNO SVO

S. P. D.

PRAESES.

Ego vero, AMICISSIME HVDEMANNE, *dum ambo nos ex illuſtri hac bonarum artium ſcientiarumque ſede, alma Iulia Carolina, diſceſſum paramus, ſarcinasque colligimus, vix tantum otii mihi relictum video, vt reſpirare libere, nedum epiſtolio ad* TE *conſcribendo operam dare poſſim. Vicit tamen amor in* TE *meus omnes has infinitarum occupationum difficultates, nec prolixae meae erga* TE *voluntati temperare potui, quin publicum quoddam incredibilis* TVI *ardoris accenſique ſtudii, quo ſaluberrimas medicinae diſciplinas coluiſti, exſtaret teſtimonium; quippe quod omnium accommodatius ad veritatem fideque dignius erit, cum fere perpetuus ſtudiorum* TVORVM *medicorum teſtis fuerim adiutorque. Fieri autem omnino non potuit non, vt in communi ſcientia noſtra eximios faceres progreſſus; quandoquidem non cruda, ſed humanitatis, et philoſophiae, immo et ipſarum ſacrarum litterarum diſciplinis exculta et velut maturata ſtudia ad medicinam adferebas. Ea enim* TIBI *contigit felicitas*, HVDEMANNE OPTIME, *vt optimis naſcereris paren-*

tibus; quorum ſumma in eo conſtitit cura, ne quidquam omitteretur, quod animo TVO, *tam vero religionis cultu virtutisque amore, quam bonis litteris ſcientiisque imbuendo, quomodocunque inſeruire poſſet. Hoc conſilio vir conſultiſſimus ſanctiorique poëſi clariſſimus, parens* TVVS *indulgentiſſimus*, Ludouicus Fridericus HVDEMANNVS, *iuris vtriusque Doctor celeberrimus, iam ſexto aetatis* TVAE *anno domeſticae* TE *tradidit diſciplinae primo* Ioannis Andreae MEYERI, dein Chriſtophori Godofredi IACOBI, et Ioannis denique Guilielmi LENSCHII, *ſingulorum virorum, humanitatis ſtudiis cultiſſimorum, et in* TE *ſumma cum fide curaque educando maxime ſollicitorum; quorum innumera in* TE *merita diuinum quoque numen variis conſpicuis muneribus locupletiſſime rependit. Tum demum, ex domeſtica hac inſtitutione et a paternis laribus dimiſſus,* TVIS *votis precibusque id dederunt optimi* TVI *parentes, vt illuſtre illud, quod Altonauiae floret, lyceum adire* TIBI *liceret. Atque in hac non modo omnium litterarum, quae humanitatis nomen prae ſe ferunt, ſed etiam ſublimiorum ſcientiarum officina, quantum in* TE *fuit, eximie in litteris profeciſti. Quippe virum ſumme venerabilem eruditiſſimumque,* STICHTIVM, *in hebraicis, graecis, ſyriacis, arabicis, rabbinicisque, nec non in theologia dogmatica; virum illuſtrem atque experientiſſimum,* MATERNVM de CILANO, *in phyſicis et antiquitatibus romanis; virum maxime venerandum atque doctiſſimum,* PROFIVM, *in logicis, metaphyſicis, mathematicisque; virum excellentiſſimum conſul-*

tiſſi-

tiſſimumque, MEYCKENIVM, *in iure naturae et hiſtoria vniuerſali; virum excellentiſſimum eruditiſſimumque*, HENRICI, *in humanioribus litteris; et virum denique ſumme venerabilem celeberrimumque*, SCHÜTZIVM *in hiſtoria danica et eccleſiaſtica habuiſti praeceptores, et ex eruditiſſimis ſingulorum acroaſibus inſignia eruditionis* TVAE *cepiſti incrementa. Poſt aliquot deinde annos, ex illuſtri hoc lyceo honorifice diſcedens, non ſolum publica oratione vale dixiſti, ſed etiam, vt non ſine profectuum* TVORVM *acquiſitorum documento abires, publicam diſſertationem* de cultu Saxorum, priſcis Danis atque Germanis ſollemni, *praeſide viro maxime venerando*, SCHÜTZIO, *maſcule defendiſti. Tum in hanc almam muſarum ſedem*, IVLIAM CAROLINAM, *bene eximieque ad ſubliminores ſcientias praeparatus, accedebas, ſacrarum litterarum ſollertiſſimus cultor futurus. Quo nomine eruditiſſimis ſolidiſſimisque acroaſibus, quibus vir ſumme venerabilis longeque celeberrimus*, SCHVBERTVS *noſter, theologiam theticam et antitheticam, itemque moralem, nec non hiſtoriam eccleſiaſticam, porro hermeneuticam ſacram, homiliam, theologiamque reuelatam expoſuit, ſedulo interfuiſti. At enim vero his* TVIS *curis ſtudiisque contracta corporis imbecillitas effecit, vt ex ſacro hoc ſtadio diſcederes, et in medicum eadem cum diſcendi cupiditate tranſires. Profeciſti hic ex viri illuſtris experientiſſimique*, Philippi Conradi FABRICII, *ordinis noſtri Senioris atque Decani ſpectabilis, praelectionibus eruditiſſimis in Philoſophiam botanicam, et demonſtrationibus botanicis;*

 nec

nec non ex viri excellentiſſimi experientiſſimique, Ioannis Traugott ADOLPH, *abſolutiſſimis acroaſibus demonſtrationibusque anatomicis omnibus, chirurgicis, obſtetriciisque. Me vero in phyſiologicis, pathologicis, therapeuticis, chemicis, medicina forenſi, ſcientia ſimplicium et compoſitorum medicamentorum, nec non methodo conſcribendi ex his formulas tam publicum, quam etiam ſingularem et priuatum ſelegiſti ducem praeceptoremque, et incredibili cum ſtudio et nunquam interrupta diligentia audiuiſti. Tanto ergo labore, tantoque ſtudio eximios in ſalutari arte profectus adeptus, ad ordinem noſtrum acceſſiſti, rogans, vt, ſuperatis conſuetis examinibus, ad ſummos in medicina honores, quos omnino optime promeritus es, admittereris. Quibus votis* TVIS *annuit ordo noſter, et nunc in eo eſt, vt praedicta* TE *dignitate ornet, ſimul ac poſtremum illud eruditionis* TVAE *ſpecimen editum, et conſcripta a* TE *diſſertatio haec me praeſide erit defenſa. Quo in certamine nullum quoque eſt dubium, quin virum* TE *ſis praeſtiturus. Nihil igitur ſupereſt, quam vt* TIBI *nouos hos honores,* OPTIMIS PARENTIBVS *filium tam eximiis animi dotibus praeditum, patriaeque medicum doctiſſimum et, vt ſpero, feliciſſimum ex animo gratuler, mihi vero, quippe* TVI *amantiſſimo, conſeruandam et impoſterum amicitiam* TVAM *gratamque mei memoriam exoptem. Vale. Dab. in Iulia Carolina, d. XXVI. Septembr. cIↄ Iↄ cc LXIII.*

NOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO

DN. CANDIDATO HVDEMANNO

S. P. D.

D. IOANNES TRAVGOTT ADOLPH

ANAT. ET CHIR. P.

Quantum quidem interſit, illotis, quod dicitur, manibus tractentur ſtudia ſeueriora, an ad haec demum accedatur, poſtquam literis humanioribus atque in primis Philoſophiae praeceptis ingenium probe fuerit excultum, iſtud toto die exemplis in vtramque partem plurimis cognoſcitur vix alibi luculentius, quam in Academiis, vbi auditorum primo induſtriam et aſſiduitatem contueri, dein eorumdem eruditionem tentamine virium facto indagare licet. Namque multo ac improbo labore difficilius lentiusque ad quamdam ſuae

artis

artis facultatem eluctari ſpectantur, quibus curta literarum primarum ſupellex. Et, dum memoriter magis ediſcunt doctoris ſui praecepta, caecam ſane ſueſcunt ſeruire ſeruitutem Empiriae, quae tamen ad quotidie in arte obuia vix ac ne vix quidem ſuffecerit. Admirabiliter vero progrediuntur, Muſas ſuauiores qui ſibi adducunt comites, et ſcientiam breui conſequuntur, quae ad ſubita, minus vulgaria ac proprio Marte expugnanda inſtructos atque armatos ipſos ſola reddit. Decori TVO, NOBILISSIME DOMINE CANDIDATE, *dicta accipias. Qui bene praeparatus ſingulari induſtria artis ſalutaris honores biennio* TIBI *maturauiſti. Eadem via vlterius procedere perges. Vtque pergenti proſpera quaeuis et honorifica laete eueniant, pro amore in* TE *meo, impenſiſſime voueo. Vale. Dabam Helmſtadii, Anno cIↄIↄccLXIII. die XXVI Septembris.*

VIRO

PRAENOBILISSIMO, DOCTISSIMO

HONORVM DOCTORALIVM CANDIDATO

DIGNISSIMO

AMICO SVO AESTVMATISSIMO

S. P. D.

IOANNES PHILIPPVS DV ROI,

M. C. et Societ. teuton. ducal. membr. ord.

Opp.

Ab eo tempore, quo in alma hac Julia Carolina arti ſalutari TE *dediſti, ſemper de inſigni* TVA *humanitate, diligentia, et in medicinae partibus peritia ſum admiratus. Admiratus ſum de his virtutibus, et cum mihi occaſio data fuerit,* TEcum *verſari, amicitias iunxi. Actum ſane agerem, ſi virtutes* TVAS *atque in medicina profectus recenſerem, cum* TE *Illuſtri et gratioſo medicorum ordini in examinibus ſolennibus et conſuetis ita praeſtiteris atque probaveris, vt in laudes* TVAS *excurrere ſupervacaneum exiſtimem. Gratulor* TIBI *de curſu ſtudiorum feliciſſime abſoluto. Gratulor* TIBI *de laurea doctorali mox conferenda, et Deum praepotentem ſupplex veneror, vt in omnibus, quaecunque etiam in poſterum ſuſcipies, fauſtos* TIBI *largire velit ſucceſſus, et* TE, VIR PRAENOBILISSIME, *Amice aeſtumatiſſime, per longam adhuc annorum ſeriem ſalvum praeſtet atque incolumem. Vale, mihique fave. Dab. Helmſtadii d. XXV. Sept. cIↄIↄCCLXIII.*

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
MEDICINAE CANDIDATO
AD SVMMOS ARTIS SALVTARIS HONORES ACCESSVRO

GEORGIO HENRICO HVDEMANN,

S. P. D.

D. V. NÜSPERLIN, Holſatus.

Med. Cult. Opp.

Si quid unquam vel ipſi TIBI AMICORVM OPTIME, *honori, vel* TVI *amantibus voluptati fuit, hoc certe eruditionis* TVAE *ſpecimen tanto* TE *nobis cariorem reddidit, quanto certius in eo ipſe* TE *ſuperaſti evidentiſſime. Mirandum ſane eſt, tantos* TE *intra tam breue temporis ſpatium in arte ſalutari progreſſus feciſſe; quanti, ſi medicinam facientium vel exercitatiſſimo contigiſſent, non poſſent non ſummo ei ornamento eſſe. Quod cum paulo accuratius conſidero, tum quidem, neſcio quid gaudii voluptatiſve ſentire mihi videor: ſive, quod inſignem meum in* TE *amorem inde auctum intelligo, ſive, quod ſcientiae noſtrae rite perdiſcendae exemplum nobis propoſuiſti imitatu digniſſimum. Indicat enim hic, quem laudo, libellus indefeſſum auctoris ſui in re ſalutari indaganda ſtudium;* TVVM, VIR OPTIME, *denotat in arte noſtra ſedulo tractanda laborem, ſollertiam, operam, diligentiam, ſudores denique, in aegrotantium* TIBI *futurorum commodum, haud fruſtra fuſos, vigiliasque: quae omnia, quanto per ſe amabiliora ſunt, tanto* TE *digniorem iis quidem honoribus efficiunt, ad quos hodiernus ipſe dies* TE *invitat. Age, itaque,* CANDIDATE DOCTISSIME, *conſcende Cathedram, et ſi talem* TE *ibi geſſeris defenſorem veritatis, qualem* TE *lectores nos* TVI *ſcriptorem admiramur; quid reſtat, niſi ut laboris* TVI *praemia et ea tum quidem ornamenta capias, quae ſcientiae noſtrae cultoribus conſtituta ampliſſima ſunt. In quo, etſi ampliſſimum ad ſcribendum mihi argumentum offerri intelligo, tamen, ne forte* TIBI, *amicorum omnium modeſtiſſime,* TVA *ipſius laude moleſtus ſim, his paucis me expediam. Gratulor ſumma de ſummis ſcientiae noſtrae honoribus merita* TVA *primum* TIBI, *gratulor eadem deinde pariter et in primis Holſatiae noſtrae aegrotantibus* TVIS, *gratulor poſtremo mirificum, quod inde percipio, gaudium ipſe mihi. Vale. Dab. Elmſtadii d. XXIII. m. Septembr. MDCCLXIII.*

❋ ❋

Wo blinder Wahn und leerer Wind
Die Leiter ſeichter Aerzte ſind;
Da trift ihr ſiecher Nebenbürger
Die Räuber ſeiner Wohlfart an,
Und uns verrathen ſich ſodann
Die ungeſtraften Menſchenwürger.

Allein, geſtärkter Einſicht Kraft,
Bedachter Muth, und Wiſſenſchaft,
Verdienter Aerzte ſichre Zeichen,
Erheben keinen Charlatan,
Erheben Dich, mein Hademann,
Und werthe wen'ge, die Dir gleichen.

Entfernt von heuchleriſcher Liſt,
Die Deiner Tugend Feindinn iſt,
Entſchließ' ich mich, Dein Lob zu ſchweigen;
Es ſag' es iedem dieſer Tag,
Denn da ſind Worte nur zu ſchwach,
Wo ſich die Würden ſelber zeigen.

Dir winkt die Ehre, folg ihr, Freund!
Ihr Glanz mit wahrem Werth vereint,
Schmückt keine Thoren, ſchmückt Verdienſte.
Dich führe dieſe Gönnerin
Zu unſers Holſteins Fluren hin,
Dort blüht der Lorbeer, wie die Künſte.

Dem Hochedelgebohrnen und Hochgelahrten Herrn

Georg Heinrich Hudemann,

Der Heilungskunſt würdigen Kandidaten,

widmet dieſes in Ergebenheit

Deſſen

aufrichtigſter Freund und Diener

M. Jacobſon

Der Arzney=Kunſt Befliſſener Opp.

Helmſt. d. 22 Sept. 1763.

VIRO
PRAENOBILISSIMO, DOCTISSIMO, EXPERIENTISSIMO
AMICORVM LONGE SVAVISSIMO
GEORGIO HENRICO HVDEMANN,
SVMMOS
IN ARTE SALVTARI HONORES CAPESSENTI
S. P. D.
BERNHARDVS HERMANNVS MATTHAEI,
Bremenſis.
A. S. Studioſus Opp.

Admodum laetus a TE, AMICE PERDILECTE, *ad hunc ſolemnem actum diſputatorium provocatus, opponendi munus, a* TE *benevole in me collatum, ſuſcepi. Certe hodie novum animi* TVI *erga me optime affecti, amicitiaeque inter nos vigentis documentum dediſti; nec quisquam eſt, qui non, quam arctis iungamur amicitiae vinculis, et quanto* TV *me amore amplectaris, ſatis ſuperque perſpici poteſt. Quamdiu in hac bonarum artium ſede et domicilio una verſati ſumus, quem* TIBI *in amicitia praeponerem, et a quo veriorem re expertus ſim amicitiam, fuiſſe neminem, mihi eſt fatendum. Sed quid haec pluribus? Brevitati ſtudens ad rem ipſam veniam. Occaſionem iam dudum exoptatam* TIBI *animum meum bene in* TE *affectum oſtendendi nactus: non poſſum non, quin hodierno die epiſtolam hanc gratulatoriam diſſertationi* TVAE *doctiſſimae adiiciam, votorumque meorum, quae pro* TE TVA*que felicitate ad Deum ter optimum ter-*

que maximum ſincero pectore fundo, TE *faciam certiorem. Cumque diligentia* TVA *inſatiabili nec unquam interrupta brevi temporis ſpatio tantos in ſcientia medica feciſti progreſſus, ut iure meritoque ſummorum in arte ſalutari honorum capeſſendorum Candidatus aeſtimatus ſis digniſſimus; non poſſum non fauſtiſſima quaevis mihi de* TE *polliceri, qua ſpe ne defrauder, ſupremum numen ſupplicibus precibus adoro. Pro benevola igitur* TVA *ad hunc actum diſputatorium invitatione gratias* TIBI *perſolvo habeoque quas poſſum maximas. Gratulor* TIBI, *Amice ſuaviſſime, de ſummis maximiſque hodie in* TE *conferendis honoribus! Gratulor* TIBI *de ſtudiis hac in Academia feliciſſime optimoque cum eventu finitis! Fauſta* TIBI *ſint omnia, quae, ad* TVAM *aliorumqne hominum ſanitatem tam conſervandam, quam amiſſam reſtaurandam tentas. Optime omnes conatus* TVI TIBI *ſuccedant, id quod a Deo ter optimo maximo continuis precibis meis contendo. O! laetum diem, o! horam beatam! Sic diu vitam age feliciſſimam, meque, quippe quem adhuc amore* TVO TVA*que conſuetudine dignatus es, porro amore* TVO *dignum exiſtima. Vale mihique fave. Dabam Helmſtadiiad d. XXIV. menſ. Sept.* cIↄIↄCCLXIII.

Jam TE, TVORVM deliciae, euehunt,
Curis remotis atque laboribus,
Nunc ad capeſſendos honores
Emeritos, HVDEMANNE, Muſae.

TE non parentum vota precantium
Fruſtra, morantur; cumque ſcientiae
Coeleſtis inſignis, iuberent,
Miſſus vt in patriam redires

Praeco: Haeſitantem, ne rueres, nouis
Sagax Apollo viribus impulit,
Depulſo et Aſtraeae furore,
Victor, agens celeres triumphos,

TE intaminatum conſtituit decus
Natoque dignum. Prouidus incipe
Ridere nunc, arceque lethum,
Ne ſtruat innocuis ruinas.

Quod-

Quodſi leuarint haec medicamina
Parata curis non leuibus TVIS;
Galenus inuictus redibis
In patriam patre digna proles.

VIRO *ampliſſimo doctiſſimo atque optimo*, GEORGIO HENRICO HVDEMANNO, *ſummos in arte ſalutari honores capeſſenti, tanquam pietatis ac amicitiae integerrimae monumentum haec poſuerunt*

LVDOV. CAR. SMID., SS. Th. Cult. Holſat.
Jo. CHRISTIAN. KÖNIG, SS. Th. Cult. Sleſvic.
Jo. CHRISTIAN. PETERSEN, SS. Th. Cult. Holſat.
Jo. CHRISTIAN. DIETER. ECKHOFF, SS. Th. C. Holſ.
HANS GROTH, SS. Th. Cult. Holſat.